

Marta Š o p á k o v á

LIDÉ A POLITIKA: SRPEN 1968 A NÁSLEDKY POSRPNOVÉHO VÝVOJE V PODNIKU STÁTNÍ LESY (SEVEROMORAVSKÉ STÁTNÍ LESY) V KRNOVĚ I.¹

Památce PhDr. Blaženy Przybylové, dlouholeté ředitelky Archivu města Ostravy

Abstrakt

The first part of the study, which describes the situation in the company Státní lesy (state forests) in Krnov (North-Moravian state forests) in the period from 1967 to 1970, deals especially with the consequences of the political events of August 1968 on the operation of the company and the fate of its employees. The starting point is the situation in the period from 1967 to 1968, which was characterized by openness and criticality; the study concludes with the beginnings of the normalization process at the turn of 1968 and 1969.

Keywords: North Moravian Region, Silesia, Moravia, Krnov, Státní lesy (state forests) in Krnov, North Moravian State Forests, 1968, August 1968, Skills Competition - Silver Saw, Forestry and hunting days in Rýmařov, normalization process

Ačkoliv politické a ekonomické situaci Československa v letech 1967–1970 byla pozornost věnována nejednou,² sledujme situaci Státních lesů v Krnově podrobněji se záměrem upozornit na některá fakta, jimiž lze problematiku, v poslední době obohacenou o řadu výzkumů, ještě doplnit. Důsledky Srpna 1968 na chod podniku byly několikeré: vedle hmotných škod způsobených okupačními vojsky³ šlo o změny ve fungování podniku a samozřejmě zejména o následky postojů, které zaměstnanci zaujímali v letech 1967–1969.

Podniky Státních lesů byly zřízeny v jednotlivých krajích, jak byly definovány reorganizací územní samosprávy v roce 1960. Tím, jak se z Ostravského, Olomouckého a zčásti z Gottwaldovského kraje vytvořil Severomoravský kraj, vznikla k 1. srpnu 1960 státní hospodářská organizace Státní lesy v Krnově jako nástupkyně Krajských správ lesů v Ostravě a v Olomouci a zčásti Krajské správy v Gottwaldově. Dne 1. června 1973 byla přejmenována na Severomoravské státní lesy, nadále se sídlem v Krnově. Základním předmětem její činnosti byla správa

- 1 Příspěvek vznikl v rámci řešení projektu v rámci Program na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní kulturní identity (NAKI II.) Velký historický atlas českého Slezska – identita, kultura a společnost českého Slezska v procesu společenské modernizace s dopadem na kulturní krajinu, č. DG18P02OVV047.
- 2 Růžena KŘÍŽENECKÁ – Zdeněk ŠEL, *Československo 1968. Přehled událostí*, Praha 1969, 241 s.; Antonín BENČÍK – Josef DOMAŇSKÝ, *21. srpen 1968*, Praha 1990, 156 s.; Jiří VANČURA, *Naděje a zklamání. Pražské jaro 1968*, Praha 1990, 157 s.; Karel KAPLAN, *Československo v letech 1967–1969*, 4. část, Praha 1993, 81 s.; Václav KURAL a kolektiv, *Československo roku 1968. 1. díl: obrodný proces*, Praha 1993, 207 s.; Jindřich MADRY, *Sovětská okupace Československa, jeho normalizace v letech 1969–1970 a role ozbrojených sil*, Sešity Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR 16, Praha 1994, 169 s.; Karel KAPLAN, *Kořeny československé reformy 1968. I. Československo a rozpory v sovětském bloku. II. Reforma trvale nemocné ekonomiky*, Brno 2000, 326 s.; Václav PRŮCHA a kolektiv, *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992, 2. díl období 1945–1992*, Brno 2009, 600 s.; Jiří PETRÁŠ – Libor SVOBODA (eds.), *Jaro '68 a nástup normalizace Československo v letech 1968–1971*, České Budějovice – Praha 2017, 478 s. (zejména Drahomír JANČÍK, *Státní moc a ekonomika v období československého jara, posrpnové „konsolidace“ a nástupu normalizace*, s. 306–332); Jiří PETRÁŠ – Libor SVOBODA (eds.), *Předjaří. Československo 1963–1967*, České Budějovice – Praha 2016, 406 s. (zde především: Drahomír JANČÍK, *Mocenské centrum, direktivní plánování a hospodářská realita Pražského jara*, s. 212–225).
- 3 Marta ŠOPÁKOVÁ, *Škody způsobené okupačními vojsky podniku Státní lesy (Severomoravské státní lesy) v Krnově v roce 1968 a v letech následujících*, ČSZM-B 67/1-3, 2018, s. 127–146.

lesního majetku státu, obhospodařování lesů podle lesního zákona a s tím související činnosti. Státní lesy Krnov se členily na organizační jednotky: šlo o podnikové ředitelství se sídlem v Krnově, o lesní závody (LZ) (na území zvláště poškozených exhalací a těžbou označené účelové LZ), o stavební závody a o závody lesotechnických meliorací (zajišťující hrazení bystřinných toků, úprav a meliorací). V roce 1968 tvořilo podnik 24 lesních závodů,⁴ jeden účelový lesní závod,⁵ dva stavební závody⁶ a jeden závod lesotechnických meliorací.⁷ Větší organizační změny nastaly v polovině sedmdesátých let, kdy došlo u několika závodů k zániku sloučením s jinými, zásadní změna nastala 30. června 1992, kdy podnik ukončil svoji činnost. Od té doby obhospodařuje lesy na celém území naší republiky státní podnik Lesy České republiky.⁸

Budova podnikového ředitelství v Krnově, Revoluční č. 55 (stav v roce 1984).
ZA v Opavě, SmSL Krnov, V. (výstavba), sign. V/3 (V/3), fotodokumentace budov podnikového ředitelství v Krnově, prozatímní karton V-6.

- 4 Lesní závody (dále LZ) Bílovec, Bruntál, Frenštát pod Radhoštěm, Frýdek-Místek, Hanušovice, Hradec u Opavy (od roku 1974 přeneseno sídlo do Opavy a podle něho přejmenován), Jablunkov, Janovice, Javorník, Jeseník, Karlovice ve Slezsku, Krnov, Litovel, Loučná nad Desnou, Město Albrechtice, Olomouc, Ostravice, Rožnov pod Radhoštěm, Ruda nad Moravou, Šternberk, Velké Karlovice, Vítkov, Vsetín a Zábřeh na Moravě.
- 5 Účelový lesní závod Šenov.
- 6 Stavební závod (dále SZ) Frýdek-Místek a SZ Olomouc.
- 7 Závod lesotechnických meliorací Frýdek-Místek.
- 8 Archivní fond Severomoravské státní lesy Krnov (dále SmSL Krnov) je uložen v Zemském archivu v Opavě (dále ZA v Opavě) pod evidenčním číslem listu NAD 891. V současné době probíhá jeho reinventarizace, tj. sloučení dokumentů z archivní pomůcky z roku 1987 s rozsáhlými nezpracovanými dodatky. Protože v době psaní tohoto článku nebyl ještě nový inventář hotov, je fond považován za nezpracovaný a citace zde uvedené jako prozatímní – ve tvaru: spisový znak agendy (poprvé i její název), signatura, stručný regist a prozatímní číslo kartonu v rámci daného spisového znaku, případně podrobnější popis dokumentu, který je zde uložen. Pokud jsou citovány články z podnikového časopisu Severomoravské lesy, pak tento je uložen také v tomto fondu viz ZA v Opavě, SmSL Krnov, XVII. (propagace), sign. XVII/3(XVII/3), periodický tisk podnikový 1961 a 1964–1978 (dvojčíslo září-říjen 1968 ve formě kopie z knihovny Slezského zemského muzea Opava, říjen 1969 chybí), prozatímní karton XVII-4.

Lesní hospodářství bylo a je závislé na přírodních podmínkách a klimatických vlivech; neplánované kalamity ovlivňují sestavování plánů i jejich plnění. Vyznačuje ho prostorová rozptýlenost lesní výroby či dlouhodobé plánování vyplývající z dlouhého výrobního cyklu v závislosti na růstu stromů.⁹ Druhá polovina šedesátých let 20. století znamenala pro podniky Státních lesů změny v hospodaření, byla zavedena nová soustava řízení a plánování, s tím související kontrola a zvýšená hmotná zainteresovanost a odměňování pracovníků. Rok 1967 byl přelomový. Především došlo ke změně nadřízeného orgánu a vzniku mezičlánku v řízení. V době ustavení Státních lesů bylo jejich nadřízenou institucí ministerstvo zemědělství, lesního a vodního hospodářství, od roku 1965 přejmenováno na ministerstvo zemědělství a lesního hospodářství. V roce 1967 bylo rozděleno na ministerstvo zemědělství a ministerstvo lesního a vodního hospodářství, do čela druhého byl jmenován Josef Smrkovský, dosavadní předseda zrušené Ústřední správy vodního hospodářství. Dále byly zřízeny trusty podniků Státních lesů, jeden pro Čechy a jeden pro Slovensko. Každý trust byl členěn na oborové ředitelství a jemu podřízené podniky Státních lesů.

Námi sledovaný podnik byl od 1. února 1967 do roku 1970 řízen Oborovým ředitelstvím státních lesů v Praze v čele s generálním ředitelem Bohuslavem Pospíšilem. Pomineme-li objektivní potíže, vyplývající z odstraňování následků kalamitních stavů,¹⁰ rok 1967 vyznačuje zavedením *zdokonalené soustavy* řízení v lesním hospodářství, načež o rok později podnik přijal nová vnitropodniková pravidla.¹¹ Souhlas a uspokojení se změnami v hospodaření byly patrné z ohlasů v podnikovém časopise. Nadšeně byl například popisován 6. červenec 1967 – první den porady podnikového ředitele s řediteli závodů, kdy byly účastníkům ukázány úspěchy Lesního závodu Jeseník – velkoškola se skleníkem pro pěstování sazenic, pila v Mikulovicích, dřevosklad v Písečné, kvalitní lesní komunikace či práce univerzálního buldozeru S-100 s adaptéry.¹² Kladně hodnotil rok 1967 podnikový ředitel Antonín Zendulka¹³ i hlavní inženýr podniku Jiří Macek.¹⁴ Bylo navrženo předávat si zkušenosti s novou soustavou řízení formou diskuze na stránkách podnikového časopisu.¹⁵ O tom, že tato výzva nezůstala bez odezvy, svědčí kupříkladu názor J. Kovářika z Lesního závodu Vsetín, týkající se způsobu, jak zvyšovat tržby za dříví,¹⁶ či vedoucího polesí z Lesního závodu Krnov Jana Metzla ohledně snižování nákladů na pěstební činnost.¹⁷ Navzdory pozitivním reakcím se objevila kritika nové soustavy řízení.¹⁸ Výhrady měli pracovníci manipulačního skladu v Mořkově, spadajícího

9 Souhrnně např. Vladimír SIMANOV, *České lesy v datech a číslech*, Praha 2016, 398 s.

10 Leoš HĚL, *Znovu vážné starosti s kalamitou!*, Severomoravské lesy, březen 1967, s. 1.

11 ZA v Opavě, SmSL Krnov, I. (vedení podniku), sign. I/5 (I/6), vnitropodniková a vnitrozávodová pravidla řízení a plánování platná od 1. 1. 1967, prozatímní karton I-25, I-26. Zmiňují se o tom i články v podnikovém časopise, například: Leoš HĚL, *Nastupujeme do roku 1967*, Severomoravské lesy, leden 1967, s. 1; (šifra) –ík, *Nové řízení lesního hospodářství*, Severomoravské lesy, únor 1967, s. 1; [anonym] –, *Měníme vnitropodniková pravidla*, Severomoravské lesy, leden 1968, s. 1; SL PŘ KRNOV, *Z porady předsedů ZO KSČ*, Severomoravské lesy, únor 1968, s. 1; (šifra) –, *Nová vnitropodniková pravidla*, Severomoravské lesy, leden 1969, s. 1.

12 (šifra) –ček, *Nové řízení = nové myšlení*, Severomoravské lesy, červenec 1967, s. 4.

13 Antonín ZENDULKA, *Na prahu roku 1968*, Severomoravské lesy, leden 1968, s. 1.

14 Jiří MACEK, *Končíme mimořádně náročný rok*, Severomoravské lesy, prosinec 1967, s. 1.

15 [anonym], *Co se zkušenostmi v nové soustavě řízení?*, Severomoravské lesy, prosinec 1967, s. 2.

16 J. KOVÁŘÍK, *Využit všech možností!*, Severomoravské lesy, 1. května 1968, s. 2.

17 Jan METZL, *Jak snižovat náklady na nevýrobní činnost*, Severomoravské lesy, 20. května 1968, s. 4 a červen 1968, s. 4.

18 O kritice Ing. Görlicha viz [anonym] –, *Z diskuze na podnikové konferenci*, Severomoravské lesy, 20. kvěť-

do Lesního závodu Frenštát pod Radhoštěm, to když dne 8. dubna 1968 přerušili na dopoledne práci a diskutovali s vedením závodu a předsedou závodního výboru ROH o své nespokojenosti s rozdělením podílů za zlepšený hospodářský výsledek.¹⁹ Sdělování názorů, poznatků z praxe a předkládání návrhů na změny bylo považováno za žádoucí; k diskusi na pracovištích vyzýval ministr Josef Smrkovský dopisem ze dne 10. září 1967, určeným pro ředitele závodů. Dochovala se odpověď ředitele Lesního závodu Javorník Evžena Kadláče ze dne 6. října 1967. Ten nesouhlasil se současnou organizací podniků Státních lesů, neboť v podnikových ředitelstvech viděl zbytečnou administrativu. Jako zástupce velkého – co do výměry obhospodářované lesní půdy i uskutečněné těžby – lesního závodu se přikláněl k jeho osamostatnění, a to na úrovni tehdejších podniků, a k jeho přímému podřízení Oborovému ředitelství státních lesů, s možností spojit LZ s pilařskými závody a rozšířit přidruženou výrobu. Další Kadláčův dopis ministrovi, psaný v podobném duchu, je datován 12. června 1968. Z téže doby je i patrně další odezva z řad závodů, i když opožděná, a to od ředitele Lesního závodu Město Albrechtice Oldřicha Báči, kterou spolu s ním dne 10. června 1968 podepsali zástupce závodní organizace KSČ a závodního výboru ROH. V něm vyjadřují svůj nesouhlas s přerozdělováním hospodářského výsledku z hlavní výroby i přidružené výroby mezi ostatní závody v rámci podniku, neexistenci objektivních podmínek pro stanovení kvantifikace odvodů, nemožnost závodů integrovat se s podniky zpracovávající dřevní hmotu, nemožnost vytvářet LZ různých velikostí podle ekonomických kritérií atd.²⁰

Otevřenost a kritičnost se v roce 1968 ještě stupňovala. Schvalování kolektivní smlouvy na III. podnikové konferenci (tj. členské schůzi ROH) dne 22. března 1968 již podnikový tisk popisuje jako *bouřlivou* diskuzi a v přijatém usnesení se objevila otevřená kritika nečinnosti a vyčkávání ze strany Ústřední rady odborů a současně požadavek na vytvoření samostatného odborového svazu pracovníků lesního a vodního hospodářství.²¹ Následující měsíc duben byl v podnikovém tisku popisován jako „*měsíc nabitý řadou událostí. Demokratizační proces, který otevřelo lednové plénum ÚV KSČ, podnítil vysokou aktivitu také u pracovníků našeho podniku. Projevilo se to také na řadě schůzí a aktivit ... Naši pracovníci na nich kriticky hodnotili práci svých politických i hospodářských orgánů. Na třech závodech, LZ Karlovice, Hanušovice a Vítkov, přinesla dokonce tato kritika nedůvěru stávajícím odborovým orgánům a bylo nutno volit nové závodní výbory. Byla utvořena u podniku komise, která zpracovala návrh našeho akčního programu. (...) Akční program kriticky rozebírá potíže podniku a obsahuje řadu námětů na další postup. Jedním z důležitých jeho opatření je také další přenesení operativy na závody, zatím co na podnikovém ředitelství budou soustředěny především koncepční a další otázky, jež nelze řešit na závodech. ... Není pochyby, že většina požadavků vznesených na členských schůzích, konferencích nebo aktivech je plně oprávněná. Není však také pochyb, že řešení řady z nich není v našich silách, protože závisí na rozhodnutí nadřazených nebo centrálních orgánů a v neposlední míře závisí na stavu celé naší ekonomiky a našich celostátních možnostech.*“²² Budoucí vývoj ukázal, že autor tohoto článku byl o situaci dobře informován a měl na ni reálný názor.

na 1968, s. 3.

19 ZA v Opavě, SmSL Krnov, I., sign. I/5 (I/6), vnitrozávodová pravidla řízení a plánování platná od 1. 1. 1967 pro Lesní závod Frenštát, prozatímní karton I-26.

20 ZA v Opavě, LZ Javorník, nezpracováno, sign. I, složka různé 1968, prozatímní karton 62. Zde uložen i dopis ředitele LZ Město Albrechtice Oldřicha Báči ze dne 10. června 1968 (v kopii zaslaný řediteli LZ Javorník na vědomí).

21 B. VYMĚTALÍK, *K výsledkům našeho sněmování*, Severomoravské lesy, duben 1968, s. 1-2; *Usnesení III. podnikové konference Státních lesů v Krnově, konané 22. 3. 1968*, Severomoravské lesy, duben 1968, s. 2.

22 PRAVOSLAV, *Náš komentář*, Severomoravské lesy, 20. května 1968, s. 1.

Akční program podniku, zveřejněný v červnu 1968, hodnotil současný stav lesního hospodářství v Severomoravském kraji a obsahoval dva směry opatření, jež mají být realizována. Jeden se týkal postavení, úlohy a řízení podniku. Požadovalo se, aby podnik v rámci resortu vystupoval jako samostatná hospodářsko-ekonomická jednotka, ta aby byla rentabilní a aby si svůj rozvoj zabezpečovala vlastními zdroji. To znamená, že měly být přehodnoceny odvody do státního rozpočtu, dále se kladl větší důraz na celospolečenskou funkci lesa, z čehož vyplývala potřeba dlouhodobého plánování a financování akcí s tím související, požadovalo se zlepšení financování lesních závodů v pohraničních okresech, měl být upraven export surového dříví do zahraničí, kladl se důraz na podporu bytové výstavby a v rámci mzdové koncepce bylo požadováno zrušení katalogu technicko-hospodářských funkcí. Směr druhý obsahoval náměty určené k realizaci již ve druhé polovině roku. Nejdůležitějšími požadavky byly nová dlouhodobá koncepce podniku, zaměření podnikového ředitelství na koncepční činnost a kontrolu, zvýšení samostatnosti závodů, omezení zásahů podniku do závodových ročních prováděcích plánů, specifikace vztahů mezi závody a podnikovým ředitelstvím, určení náplně jednotlivých útvarů podnikového ředitelství a ústředí závodů a systemizace míst, vypracování technicko-ekonomických ukazatelů jednotlivých závodů, aby každý závod byl hodnocen podle svých výsledků hospodaření, dodržování schválených lesních hospodářských plánů, rozšíření obchodních vztahů s odběrateli a zvýšení informovanosti o nových technologiích zpracování dřeva, dopravě nebo skladování.²³ Návrh akčního programu podniku obdrželi ředitelé závodů k připomínkování na konci dubna. Současně byli vyzváni, aby zpracovali akční programy také na svých závodech s ohledem na jejich specifika.²⁴ V souvislosti s navrhovaným přesunem operativního řízení na závody byl vytvořen i návrh na změnu vnitřní struktury a činnosti podnikového ředitelství.²⁵ Snahy o osamostatnění měl například LZ Javorník, jak dokládá dopis ze dne 4. června 1968 adresovaný podnikovému řediteli.²⁶ Svůj akční program připravovalo Oborové ředitelství státní lesů²⁷ i ministerstvo, teze ministerského akčního programu byly schváleny na celostátní konferenci delegátů základních organizací ROH a ředitelů organizací lesního hospodářství konané ve dnech 24. a 25. června 1968 v Gottwaldově.²⁸

V červnu 1968 byla podnikovým ředitelem zřízena sedmičlenná podniková komise pro re-

23 (šifra) -l-, *Připravujeme akční program*, Severomoravské lesy, 20. května 1968, s. 2; (šifra) -l-, *Akční program podniku*, Severomoravské lesy, červen 1968, s. 1; (šifra)-lk, *Akční program podniku*, Severomoravské lesy, červen 1968, s. 2; (šifra) -l-, *Co bude s akčním programem?*, Severomoravské lesy, září - říjen 1968, s. 1.

24 ZA v Opavě, LZ Javorník, nezpracováno, sign. I, složka korespondence s podnikovým ředitelstvím 1968, prozatímní karton 62.

25 Návrh již ze dne 18. května 1968 viz ZA v Opavě, SmSL Krnov, I., sign. I/12 (I/15), korespondence technického náměstka 1968–1969, prozatímní karton I-96; PRAVOSLAV, *Náš komentář*, Severomoravské lesy, červen 1968, s. 1.

26 ZA v Opavě, LZ Javorník, nezpracováno, sign. I, složka korespondence s podnikovým ředitelstvím 1968, prozatímní karton 62.

27 (šifra) -l-, *Akční program Oboru*, Severomoravské lesy, červenec 1968, s. 1; Text Akčního programu Oborového ředitelství státních lesů Praha ze dne 5. 6. 1968 je uložen ve fondu ZA v Opavě, KSČ – závodní výbor Severomoravské státní lesy, s. p., podnikové ředitelství Krnov (dále ZV KSČ při podnikovém ředitelství SmSL Krnov, evid. č. listu NAD 3060), nezpracováno, složka korespondence z roku 1968.

28 PRAVOSLAV, *O akčním programu ministerstva*, Severomoravské lesy, červenec 1968, s. 1; J. HAMRSKÝ, *K výsledkům celostátní konference*, Severomoravské lesy, červenec 1968, s. 1; Účastníci konference, *Rezoluce účastníků celostátní konference delegátů základních organizací ROH a ředitelů organizací lesního hospodářství konané ve dnech 24. a 25. června 1968 v Gottwaldově*, Severomoravské lesy, červenec 1968, s. 2; [anonym] -, *Otevřený dopis k plnění akčního programu ministerstva lesního a vodního hospodářství a k plnění rezoluce z konference v Gottwaldově, zaslaný všem základním organizacím*, Severomoravské lesy, prosinec 1968, s.1–2.

habilitaci pracovníků, kteří byli „v minulých letech obětí nezákonností, nebo byli postiženi tvrdostí v oblasti pracovního práva a kádrové politiky“. Jejím předsedou byl sám podnikový ředitel Antonín Zendulka, tajemníkem právní referent podnikového ředitelství Bedřich Vymětalík, členy Jiří Janáček a Milan Jařabáč, oba z podnikového ředitelství, dále ředitel Závodu lesotechnických meliorací Arnošt Matýsek, Alois Koutňák z Lesního závodu Krnov a Antonín Tesař z Lesního závodu Vsetín. Komise měla do vydání zákona o rehabilitaci pouze dokumentovat jednotlivé případy, s výjimkou těch, které bylo možné vyřešit ihned přeřazením do jiné funkce, platové třídy či morální satisfakcí. V březnu 1969 obdržel podnikový ředitel zásady zákona o mimosoudní rehabilitaci k posouzení; text zásad se dochoval celý, ze stanoviska vedoucích pracovníků podniku jen průvodní dopis.²⁹ Pakliže zákon o soudní rehabilitaci byl ve sledovaném období vydán (zákon č. 82/1968 ze dne 25. července 1968, nahrazen zákonem č. 119/1990 ze dne 23. dubna 1990), zákona o mimosoudní rehabilitaci se lidé dočkali až po listopadu 1989 (zákon č. 87/1991 ze dne 21. února 1991).

Co se týče personálních změn, dne 1. srpna 1968 vystřídal Jana Patkoše ve vedení Lesního závodu Ostravice Zdeněk Domes. Změna nastala po jistých neshodách mezi zaměstnanci, vedením závodu a závodními organizacemi.³⁰ Dne 9. července odešel na vlastní žádost z funkce hlavního ekonoma (ekonomického náměstka) podniku Miloš Berka a na jeho místo nastoupil Miroslav Šimík.³¹

V písemnostech závodní organizace KSČ lze sledovat reakce na usnesení Ústředního výboru KSČ vydávaná od konce roku 1967. Z reakcí na tyto materiály zaujme dopis, jenž vzešel z členské schůze konané dne 18. března 1968: „Vážení soudruzi, z usnesení dnešní členské schůze ZO KSČ při podnikovém ředitelství Státních lesů v Krnově Vám zasíláme jednomyslné stanovisko komunistů určené ÚV KSČ, KV KSČ, OV KSČ. Jednomyslně vyjadřujeme svůj souhlas, důvěru a podporu k postoji a postupu progresivních sil ÚV KSČ v čele se s. A. Dubčekem v procesu demokratizace. Tento proces se stává životní nutností i kredem nás všech. Plně se stavíme za závěry lednového pléna ÚV KSČ a pokládáme za nutné, aby o postavení zdiskreditovaných představitelů dogmatických a konzervativních sil na všech stupních našeho politického, veřejného a hospodářského života bylo spravedlivě rozhodnuto. Práci čest!“ Tento text vycházel z rezoluce sepsané stranickou skupinou útvaru Technická kancelář při podnikovém ředitelství a po jeho úpravě vyjadřoval názor celé závodní organizace k tehdejšímu dění ve straně a státu. Dále se na této členské schůzi projednávalo zaslání dopisu Okresnímu výboru KSČ v Bruntále s názorem, aby volby do všech stupňů národních výborů byly uskutečněny „až po novelizaci volebního zákona, kterým by mělo být zaručeno demokratické vyjádření a skutečná vůle občanů našeho státu.“ Pisatelé se chtěli připojit k iniciativě městského výboru KSČ v Krnově a společně pozvat ministra Josefa Smrkovského do Krnova na besedu s mládeží. Také ze členské schůze konané 27. května vzešlo usnesení „vypracovat a odeslat ÚV KSČ rezoluci podporující současný demokratizační proces a podporu progresivním silám ÚV KSČ se současným požadavkem okamžitého odvolání těch členů ÚV KSČ, kteří se podíleli na minulých deformacích“.³²

29 [anonym] -, *Rehabilitace u podniku*, Severomoravské lesy, červenec 1968, s. 2; Dopis podnikového ředitele ze dne 28. 6. 1968 o ustavení rehabilitační komise viz ZA v Opavě, SZ Frýdek-Místek, inv. č. 242, sign. I/15, karton 69; ZA v Opavě, SmSL Krnov, I., sign. I/12 (I/15), korespondence s KSČ a orgány státní správy 1961–1973, prozatímní karton I-105.

30 (šifra) -I-, *Změna na LZ Ostravice*, Severomoravské lesy, srpen 1968, s. 2.

31 [anonym] -, *Změna ve vedoucích funkcích*, Severomoravské lesy, červenec 1968, s. 1.

32 ZA v Opavě, ZV KSČ při podnikovém ředitelství SmSL Krnov, nezpracováno, složka zápisy z členských schůzí z roku 1968.

Pochopitelně tak jako v celé společnosti, také mezi zaměstnanci podniku Státní lesy v Krnově, straníky i nestraníky, existovala názorová diferenciací. Vyhrotila se v dubnu 1968. Jednu skupinu tvořil závodní výbor KSČ při podnikovém ředitelství, který se po zveřejnění *Akčního programu KSČ*, přijatém na plenární zasedání ÚV KSČ (5. duben 1968), pustil do diskusí na výborových a členských schůzích s cílem vypracovat svůj program. Ve dnech 4. a 5. dubna probíhal v Čeladné za účasti zástupců Severomoravského Krajského výboru KSČ v Ostravě (dále Sm KV KSČ) *Aktiv předsedů závodních organizací KSČ lesního hospodářství Severomoravského kraje*. Z jednání vzešel velmi kritický otevřený dopis určený zaměstnancům jednotlivých závodů. Jeho autoři odmítli novou soustavu řízení, zavedenou k 1. lednu 1967, vytkli neexistenci dlouhodobé koncepce rozvoje lesního hospodářství, absenci politických, organizačních, kádrových a z toho vyplývajících materiálových předpokladů pro její správné fungování. Nové soustavě řízení neodpovídala ani tehdejší organizační struktura, neboť každý podnik státních lesů měl být z hlediska výrobně-ekonomického samostatnou rentabilní jednotou. Mezičlánek řízení v podobě Oborového ředitelství státních lesů považovali za zbytečný a jmenovitě kritizovali generálního ředitele Pospíšila, naopak připomínali již řadu let diskutované návrhy na řízení podniků lesního hospodářství a dřevařských závodů z jednoho centra. Kritika se dotkla i obchodních vztahů s podniky zahraničního obchodu Ligna a Čedok, kádrového obsazování vedoucích funkcí, nárůstu administrativních pracovníků, nevyhovujících pracovních a sociálních podmínek zaměstnanců, stagnace bytové výstavby a údržby stávajícího bytového fondu, které přímo souvisely s problémy ve stabilizaci pracovních sil. K procesu zavedení nové soustavy řízení a jejího hodnocení byl podobně kritický Akční program závodní organizace KSČ Lesního závodu Buchlovice, začleněného do podniku Státní lesy v Brně, dochovaný v písemnostech závodního výboru KSČ při podnikovém ředitelství Státních lesů v Krnově. Tento text není datován, proto není zřejmé, zdali se jim inspirovali účastníci Aktivu v Čeladné, nebo naopak, pravděpodobnější je ale první varianta. Cenné je na něm to, že pouze nepopisuje a nehodnotí, nýbrž zároveň navrhuje řadu opatření, je daleko konkrétnější a podrobnější.³³

Text aktivu v Čeladné reprezentuje názory „zdola“, z řad závodů. Jiný pohled na věc jistě mělo vedení podniku a zaměstnanci podnikového ředitelství. Na text otevřeného dopisu z aktivu v Čeladné reagovali formou dopisu, jež dne 9. dubna 1968 patrně osobně předali zemědělskému tajemníkovi Severomoravského KV KSČ v Ostravě Aloisi Michnovi, a počítali s rozesláním jeho kopie všem závodním organizacím KSČ a ROH v rámci podniku. Reagovali na situaci uvážlivěji a nesouhlasili se způsobem řešení problémů. Upozornili, že řada problémů se již podniku řeší, avšak řešení vyžaduje čas a především vypracování objektivního technicko-ekonomického rozboru současné situace. Vytkli účastníkům aktivu v Čeladné, že požadují od závodů odpověď na svůj otevřený dopis do jednoho týdne a v případě nepodání připomínek ve stanovém termínu že mají za to, že s textem plně souhlasí; dále že neuvedli jmenovitě členy komise, kteří mají připomínky závodů zapracovat, a členy delegace, která má text předat centrálním orgánům. Zástupci závodních organizací při podnikovém ředitelství požadovali, aby jim byly zaslány texty vypracované čtyřmi pracovními komisemi, na Aktivu ustanovené, které mají být podkladem pro diskusní příspěvek Ing. Müllera, delegáta okresu Bruntál, přednesený na krajské konferenci KSČ. Tento požadavek byl Sm KV KSČ splněn jejich zasláním až dne 3. června. Mezi tím ale došlo k další výměně názorů, jak dokumentuje dopis z 11. dubna, když postup domluvený s tajemníkem krajského výboru KSČ nebyl dodržen a pracovník oddělení zemědělského hospodářství a výživy Ing. Baránek stál za názory, jež zazněly na jednání

33 ZA v Opavě, ZV KSČ při podnikovém ředitelství SmSL Krnov, nezpracováno, složka korespondence z roku 1968.

v Čeladné a na poradě ředitelů závodů a podnikového ředitele je prezentoval jako názor Severomoravského krajského výboru KSČ v Ostravě.

Jelikož v té době ještě neexistoval stranický podnikový výbor, který by sdružoval závodní výbory jednotlivých závodů, práci nejnižších organizačních jednotek koordinovaly i řídily okresní výbory KSČ. Bylo ale otázkou času, kdy členy závodního výboru KSČ při podnikovém řízení bude podnikový stranický výbor založen, což se stalo usnesením sekretariátu ÚV KSČ ze dne 27. listopadu 1968. Třináctičlenný výbor v čele s předsedou Ferdinandem Müllerem z Lesního závodu Frenštát pod Radhoštěm byl zvolen až na ustavující celopodnikové konferenci konané dne 14. května 1969. V době ustavení sdružoval 1560 komunistů v 31 základních organizacích. Podnikový výbor převzal úlohu koordinovat a sjednocovat; nešlo tedy o nadřízenou organizaci a on sám byl řízen Severomoravským krajským výborem KSČ v Ostravě.³⁴

Podobná situace nastala již dříve u odborové organizace. Podnikový výbor ROH sice již existoval, avšak nebyly v něm zastoupeny všechny závody. Na diskriminující situaci bylo upozorněno mimo jiné na stránkách podnikového časopisu v dubnu, načež byl podnikový výbor ROH rozšířen a 14. června 1968 se sešel poprvé v počtu 34 členů.³⁵

Jak vypadal 21. srpen 1968 v podniku Státní lesy v Krnově? Podnikový časopis nám situaci onoho dne neodhaluje, bezpochyby z důvodu cenzury;³⁶ periodikum nereagovalo na srpnové události ani později. Zářijové číslo nevyšlo jako obvykle, ale o měsíc později formou dvojčísla. Redakce v něm zveřejnila noticku, již ujistila, že časopis bude vycházet i nadále a objevilo se standardní ujištění, že „v uplynulých týdnech osvědčili všichni pracovníci podniku jednotný a rozvážný postoj, dokázali vysokou uvědomělost, dokázali, že i ve složitých podmínkách dovedou se správně rozhodovat a dovedou najít správná a účinná opatření.“³⁷ Abychom události mohli rekonstruovat, musíme přihlídnout k dochovaným písemnostem. Z těch dnes dostupných vyniká dopis z 21. srpna 1968, adresovaný prezidentu republiky, Ústřednímu výboru KSČ, předsednictvu Národního shromáždění a Městskému výboru KSČ v Krnově. Původně mělo jít o telegram, odeslaný 21. srpna 1968 v osm hodin, ale „vzhledem ke skutečnosti, že pošta nemůže telegram odeslat a doručit, odesílá se dopisem“. Jeho text zní: „Dvanáct tisíc pět set pracujících Severomoravských Státních lesů se staví plně za právoplatně a ústavně zvolené zástupce našich národů, plně stojí za prohlášením předsednictva ÚV KSČ v čele se s. Dubčekem a za prezidentem s. Ludvíkem Svobodou. Žádáme o okamžitý odchod cizích armád z území naší republiky. Socialismus ve své vlasti si uhájíme a vybudujeme sami.“ Text podepsali za podnikový výbor ROH Jiří Hamrský, za vedení podniku podnikový ředitel Antonín Zendulka a za stranický výbor pracovník, jehož jméno je na originálu dokumentu nečitelné. 26. srpna proběhla schůze 28 ředitelů závodů, 23 členů podnikového výboru ROH, 26 zástupců závodních výborů ROH jednotlivých závodů a 15 pracovníků podnikového řízení. Podnikový

34 J. BARÁNEK, *Podnikový výbor KSČ zahájil činnost*, Severomoravské lesy, červen 1969, s. 1.

35 (šifra) J.H. [Jiří HAMRSKÝ], *Jak dál v odborové práci*, Severomoravské lesy, duben 1968, s. 2; (šifra) J.H. [Jiří HAMRSKÝ], *Reorganizujeme podnikový výbor*, Severomoravské lesy, 20. května 1968, s. 1; (šifra) -I-, *Nový podnikový výbor*, Severomoravské lesy, červen 1968, s. 1.

36 Cenzura tisku byla daná zákonem č. 127/1968 Sb., o některých přechodných opatřeních v oblasti tisku a ostatních hromadných informačních prostředků ze dne 13. září 1968, jednak výnosy Úřadu pro tisk a informace; Jiří PERNES, *Čas obětí. Odpor československé veřejnosti proti sovětské okupaci od srpna 1968 do srpna 1969*, in: H. Fajmon (ed.), *Sovětská okupace Československa a její oběti*, Brno 2005, s. 17-18; Jiří HOPPE, *Pražské jaro v médiích. Výběr z dobové publicistiky. Prameny k dějinám Československé krize 1967–1970*. Díl 11. Praha – Brno 2004, s. 396-400.

37 Redakce, *Naším čtenářům*, Severomoravské lesy, září–říjen 1968, s. 1.

ředitel ji zahájil informací o odeslané rezoluci, kterou přítomní jednomyslně schválili, a informoval o společném prohlášení podnikového ředitelství a Lesního závodu Krnov. Dalšími body programu schůze bylo přijetí opatření k zajištění provozu podniku ve ztížených podmínkách vzniklých po obsazení území Československa vojsky Varšavské smlouvy, což se projevilo v zastavení exportu, tedy bylo nutno hledat odbytiště na tuzemském trhu nebo zřídit náhradní skládky pro zatím nevyexpedovanou dřevní hmotu. Dále se řešil nedostatek pohonných hmot pro vozidla i pily a tudíž i otázka zaměstnanosti těch, kteří z důvodu nedostatku benzínu či nafty nemohou vykonávat svou práci. Velkou pozornost věnovali účastníci jednání otázce komunikace mezi závody a podnikem; předali si telefonní kontakty, jež by fungovaly i mimo pracovní dobu, a dohodli se na způsobu předávání informací v případě přerušení telefonního spojení. Obsahem hlášení měly být především informace o problémech v zásobování, plnění dodávek či výplatě mezd, o škodách způsobených okupačními vojsky a jak okupanti ovlivňují provoz závodů. Následně někteří ředitelé závodů seznámili ostatní se současnou situací na jejich závodech, ve většině případů se opakovaly výše uvedené problémy související s obsazením území vojskem, se zásobováním a odbytem. Závěrečným bodem programu byly informace o činnosti odborových orgánů. Jiří Hamrský mimo jiné „*zdůraznil, že nyní je nutno zaměřit politickou činnost na uvědomění a sjednocení všech pracovníků proti okupaci*“ a přečetl návrh prohlášení, které přítomní opět jednomyslně schválili. Text prohlášení byl zevrubnější obdobou telegramu z 21. srpna. Následně dopisem ze dne 28. srpna adresovaným Alexandru Dubčekovi, ÚV KSČ, KV KSČ v Ostravě, OV KSČ v Bruntále a Městskému výboru KSČ v Krnově bylo rozesláno stanovisko k současné situaci, které vycházelo z před dvěma dny přijatého prohlášení. Bylo podepsáno za podnikový výbor ROH Jiřím Hamrským, za závodní výbor ROH při podnikovém ředitelství Jiřím Janáčkem, za závodní organizaci KSČ při podnikové výboru jejím předsedou Jiřím Vlčkem a za vedení podniku Antonínem Zendulkou.³⁸ Na schůzi závodního výboru ROH při podnikovém ředitelství konané dne 29. července 1968 se projednával souhlas závodních výborů ROH i KSČ s podpisovou akcí pro podporu stanoviska ÚV KSČ při jednání s delegací Sovětského svazu, a to nejen na podnikovém ředitelství, ale i na závodech.³⁹

Výsledkem společné aktivity vedení podniku, závodní organizace KSČ při podnikovém ředitelství, stranické skupiny KSČ při Lesním závodě Krnov a vedení Lesního závodu Krnov byla nedatovaná *Výzva ke všem komunistům a občanům republiky!*. Její radikální text stojí za ocitování: „*Okupace naší republiky je důsledkem politiky konservativních sil našeho ÚV KSČ. Důkazem toho je skutečnost, že progresivní síly ÚV, vedené s. Dubčekem jsou okupanty internovány. Rozhlasové stanice okupační armády vysílají zprávy o spolupráci s některými členy ÚV. Jsme rozhořčení zrádným postupem jednotlivých členů ÚV – Indry, Bilaka, Koldera, Barbíka. Vysílají se dokonce výzvy ke spolupráci a navázání styků s okupačními armádami. Vyzýváme proto k věrnosti té části ÚV, která je vedena s. Dubčekem. Každý občan, který bude spolupracovat s okupační armádou nebo jejími přísluhovači, musí být prohlášen za kolaboranta. Hlavní nebezpečí nám nehrozí od okupačních armád, ale od zrádců a kolaborantů, které se okupanti pokusí nastolit do vedení našich stranických a vládních orgánů. Buďme proto plně ve střehu. Kdekoli se setkáme s případem, že by některý občan naší republiky navázal spolupráci s okupační armádou nebo jejími přísluhovači, ihned všemi dosažitelnými prostředky informujme veřejnost, abychom se mohli od těchto kolaborantů distancovat. Tito zrádci*

38 ZA v Opavě, LZ Javorník, nezpracováno, sign. I, složka korespondence s podnikovým ředitelstvím 1968, prozatímní karton 62.

39 ZA v Opavě, ROH – závodní výbor Severomoravské státní lesy, s. p., podnikové ředitelství Krnov (dále ZV ROH při podnikovém ředitelství SmSL Krnov, NAD 3058) nezpracováno, zápisy ze schůze ZV ROH ze dne 29. 7. 1968.

*a kolaboranti musí zůstat osamoceni, proto je musíme znát! Vyzýváme městské výbory KSČ, aby na dobu okupace vytvořily akční výbory, složené ze zástupců všech stranických organizací NF. Tyto akční výbory by koordinovaly politickou činnost organizací všech politických stran ve městech, zejména jednotný postup při bojkotu okupační správy, případně okupanty nastoleného vedení. Naše mimořádná výzva má sloužit k semknutí našich řad dříve, než se pokusí samozvanci nastolit okupační správu. Ať žije svobodná a demokratická Československá socialistická republika v čele se Svobodou, Dubčekem, Smrkovským!*⁴⁰

Jednou z odpovědí na tuto společnou výzvu je dopis Lesního závodu Javorník ze dne 26. srpna 1968 podepsaný za závodní organizaci KSČ jistým Blechtou a za závod ředitelem Evženem Kadláčem. LZ Javorník po obvyklých projevech důvěry Dubčekovi a nesouhlasu s okupací Varšavskými vojsky svůj dopis uzavírá: „Víme, že dlouhodobá okupace se může zdařit jen za předpokladu kolaborace s okupanty. Nevěříme však, že hlavní nebezpečí hrozí od kolaborantů. I když jsme bezmocní bez zbraní proti tankům, s kolaboranty se však vypořádat dovedeme. Věříme proto, že Vaše výzva k tvoření akčních výborů nemá provokační pozadí, že je jen neuváženou formulací vycházející z dobrých vlasteneckých úmyslů. Vaši výzvu k tvoření akčních výborů v tomto směru odmítáme, pokud by nebyla tato vyhlášena našimi legálními orgány, které svou funkci plní a mají důvěru národa. Národní čest, hrdost a jednota je naší hlavní zbraní.“ Nešlo o jedinou aktivitu Lesního závodu Javorník, dalšími byly telegramy ze dne 21. a 23. srpna pražské a ostravské redakci Československé televize a rozhlasu či dopis ze dne 27. srpna, v němž se ztotožňují se společným prohlášením místního výboru KSČ a Rady MNV v Javorníku.⁴¹

Dalším dokumentem je dopis sepsaný zástupci závodní organizace KSČ, závodního výboru ROH a vedení Lesního závodu Velké Karlovice a dne 28. srpna 1968, adresovaný ÚV KSČ: „Vážení soudruzi, s pohnutím vyslechli naši zaměstnanci projevy prezidenta republiky soudruha Ludvíka Svobody a prvního tajemníka Ústředního výboru KSČ soudruha Alexandra Dubčeka. K současné situaci zaujímáme následující stanovisko: Budeme všemi silami podporovat další práci legálně zvolených zástupců našeho lidu, soudruha prezidenta Ludvíka Svobody, prvního tajemníka ÚV KSČ soudruha Alexandra Dubčeka, předsedy vlády Ing. Oldřicha Černíka a předsedy národního shromáždění Josefa Smrkovského, i když víme, že byli nuceni pod nátlakem učiniti při jednání v Moskvě určité ústupky. O poctivosti těchto soudruhů jsme pevně přesvědčeni a mají podporu celého národa.“⁴²

Dne 23. listopadu 1968 se konala v Krnově – Kostelci podniková konference ROH. Při její propagaci v podnikovém tisku se předseda podnikového výboru ROH Jiří Hamrský nadále hlásil k zásadám, obsaženým v rezolucích závodů i podniku, totiž že „se plně stavíme za polednový vývoj v naší republice, že přispějeme k naplňování moskevských dohod jako jediného reálného východiska ze současné složité situace a že (...) stojíme za vedoucími představiteli našeho státu a Komunistické strany Československa – za soudruhy Dubčekem, Svobodou, Smrkovským a ing. Černíkem.“⁴³ Také v tomto období probíhala akce Dubčkovy směny, jejíž výtěžek byl připsán na Fond republiky.⁴⁴

40 ZA v Opavě, LZ Javorník, nezpracováno, sign. I, složka různé 1968, prozatímní karton 62.

41 Tamtéž.

42 ZA v Opavě, LZ Velké Karlovice, inv. č. 195, sign. XVIII-6, karton 67.

43 Jiří HAMRSKÝ, *Zdravíme delegáty podnikové konference*, Severomoravské lesy, listopad 1968, s. 1; *Tyto myšlenky i v Usnesení z podnikové konference ROH Státních lesů v Krnově*, Severomoravské lesy, listopad 1968, s. 2–3.

44 Milan BAŤA – St. KRNOŠ, *Na fond republiky*, Severomoravské lesy, srpen 1968, s. 2; *Pracovníci LZ Jablunkov, Dubčkovy směny*, Severomoravské lesy, listopad 1968, s. 1.

Ministerstvo lesného a vodného hospodárstva, Ústredný výbor odborového svazu ROH a Generálne riaditeľstvo vojenských lesov a hospodárstiev Praha

Sobota 14., nedeľa 15. septembra 1968 na poľesí Trojanovice
– oblasť Lesného závodu Frenštát pod Radhoštěm (okres Nový Jičín)

III. CELOŠTÁTNE PREBORY

o titul majstra ČSSR v ťažbe, približovaní a odvozu dreva

Súčasnou hlavného programu budú ďalšie atraktívne súťaže dotované cenami pre verejnosť: v strel'be ● sekanie sekerou na cieľ ● rezanie ručnou pílou ● v dvojiciach rezanie pílou bruchatkou ● ukladanie rovnaneého dreva do hraníc ●

Mimo súťaže budú závodíť vybrané kolektívy lesníckych škôl a učilišť

Zahájenie súťaží v sobotu 14. septembra o 8. hod.

Lesnícke hudby ● krmelce s občerstvením ● »líščie nory« ● špeciality poľovníckej kuchyne ● tomboly ● programy pri táborákoch ● výstavy samorastov a upomienkových predmetov z dreva a parožia ● expozície závodov ● spústa ďalších prekvapení a atrakcií ● v sobotu večer veselica

mo 24 1905

Plakát celostátní soutěže zručnosti lesních dělníků v těžbě, přibližování a odvozu dříví Dřevorubec v roce 1968, která se nekonala.

ZA v Opavě, SmSL Krnov, XVI. (kádry), sign. XVI/13 (XVI/9), Dřevorubec 1968–1984, prozatímní karton XVI-20.

Srpnové události ovlivnily i akce, jejichž konání bylo na tyto dny předem dlouhodobě naplánováno. V roce 1965 započala u podniku tradice soutěží zručnosti lesních dělníků pod názvem *Stříbrná pila*. Tyto soutěže se konaly u všech podniků Státních lesů a vítězné kolektivy tzv. krajských kol postupovaly do *Celostátních přeborů lesních dělníků v těžbě, přibližování a odvozu dříví*, později nazvaných *Dřevorubec*. V roce 1968 se měla *Stříbrná pila* konat již počtvrté, přičemž nejdříve měly proběhnout na lesních závodech oblastní soutěže, jejich vítězové postupovali do krajského kola. Konání krajského kola v podniku Státní lesy Krnov bylo naplánováno na 31. srpen. Den před vstupem vojsk Varšavské smlouvy (20. srpna) odeslal podnikový ředitel Antonín Zendulka pozvánku na tuto akci ministru lesního a vodního hospodářství Juliu Hanusovi, generálnímu řediteli Odborového ředitelství státních lesů Praha Bohuslavu Pospíšilovi, vedoucímu odboru lesního hospodářství MLVH Karlu Urbanovi, náměstkovi ministra MLVH Ladislavu Hrušíkovi (shodou okolností šlo o prvního podnikového ředitele Státních lesů Krnov v letech 1960–1962), předsedovi Severomoravského KNV Janu Mušalovi, vedoucímu tajemníkovi KV KSČ v Ostravě Leopoldovi Kovalčíkovi či tajemníkovi pro zemědělství při krajském výboru strany Aloisi Michnovi a dalším. Tím ale vše skončilo, neboť akce byla

v souvislosti se srpnovou okupací zrušena.⁴⁵ Příčiny dokládají dobové dokumenty, především dopis ředitele Lesního závodu Hradec adresovaný podnikovému řediteli, jenž uvedl, že „v důsledku okupace naší vlasti vojsky Varšavské smlouvy dal jsem příkaz k zastavení přípravných prací na pořádání soutěže zručnosti lesních dělníků o Stříbrnou pilu Severomoravských lesů. Domnívám se, že jakákoliv koncentrace lidí v těchto kritických dnech není vhodná. Prosím Vás o souhlas s tímto rozhodnutím.“⁴⁶ Neuskutečnilo se ani celostátní kolo, naplánované na 14. a 15. září 1968, jehož pořadatelem měly být protentokrát Státní lesy Krnov.⁴⁷ V následujícím roce se soutěž již konala, ovšem nikoliv v podzimním termínu, jako tomu bylo doposud, ale již 28. června, a to v rámci *Lesnických a mysliveckých dnů* v Rýmařově. Tradice této prezentační akce započala v roce 1967 – v roce změn v organizaci řízení lesního hospodářství – a s určitými obměnami se organizuje pod názvem *Dřevařské, lesnické a myslivecké dny* dodnes. Datum konání bylo pro rok 1967 stanoveno na první týden měsíce září a jako místo konání zvolen park v Rýmařově a zejména zámecký areál v Janovicích, v němž tehdy sídlilo vedení LZ. Akce určená odborné a laické veřejnosti sledovala propagaci lesního hospodářství, přírodního bohatství Hrubého Jeseníku a současně měla obohatit společenský život v pohraniční oblasti.

Co se týče *Stříbrné pily* v roce 1969, výběr soutěžících nebyl obvyklý: zúčastnili se jí vítězové krajského kola z roku 1967, vítězné kolektivy z oblastních soutěží konaných v roce 1968, pokud byly v tomto roce vůbec uspořádány, a pro LZ Město Albrechtice, Bruntál, Janovice, Karlovice a Krnov, u kterých se v roce 1968 oblastní kolo soutěže nekonalo, proběhlo dodatečně 14. června 1969 na LZ Karlovice.⁴⁸ V roce 1969 se *Stříbrná pila* konala i jako celostátní soutěž – třetí v pořadí – ve dnech 6. a 7. září na LZ Frenštát v oblasti polesí Trojanovice, tedy tam, kde měla proběhnout již v roce 1968. V rámci deníku *Nová svoboda* vyšlo při této příležitosti zvláštní číslo.⁴⁹

Upozorníme, že na první ročník *Lesnických a mysliveckých dnů* v roce 1967 byl pozván Josef Smrkovský, tehdejší ministr lesního a vodního hospodářství – a jak se později ukázalo také jeden z mužů Pražského jara – jemuž bylo u této příležitosti uděleno čestné občanství města Rýmařova (10. září 1967). Totéž se opakovalo následujícího roku. Na oslavy konané ve dnech 1. až 8. září 1968 byl Smrkovský opět pozván – tehdy ovšem již jako předseda Národního shromáždění a pozvání se dočkal také nový ministr lesního a vodního hospodářství Július Hanus. Akci ovšem stihl stejný osud jako *Stříbrnou pilu*: nekonala se. V podnikovém periodiku o jejím zrušení nenalezneme ani zmínku, pouze v článku o přípravě této akce v roce 1969 je uvedeno, že se jedná o druhý ročník a že „loni je [tj. Lesnické a myslivecké dny] *nebylo možné konat*“. V roce 1969 byl – jako v případě *Stříbrné pily* – přeložen termín konání na konec června.⁵⁰

45 ZA v Opavě, SmSL Krnov, XVI. (kádry), sign. XVI/13 (XVI/9), Stříbrná pila 1967–1981, prozatímní karton XVI-17; (šifra) -r-, *Příprava na Stříbrnou pilu 1968*, Severomoravské lesy, 1. května 1968 s. 2; J. BOJANOVSKÝ, *Připravujeme Stříbrnou pilu*, Severomoravské lesy, srpen 1968, s. 1.

46 ZA v Opavě, LZ Opava (Hradec) II, inv. č. 201, karton 108.

47 (šifra) -I-, *Celostátní soutěž bude u nás*, Severomoravské lesy, srpen 1968, s. 4; ZA v Opavě, SmSL Krnov, XVI., sign. XVI/13 (XVI/9), Dřevorubec 1969–1984, prozatímní karton XVI-20 (včetně výtisku *Nová svoboda*. Deník Severomoravského KV KSČ 25, zvláštní vydání pro Státní lesy, 1. srpen 1968, kde na s. 4 jsou uveřejněny výsledky 1. celostátní soutěže konané ve Šternberku v roce 1966 a 2. ročníku ve Svatce v roce 1967).

48 ZA v Opavě, SmSL Krnov, XVI., sign. XVI/13 (XVI/9), Stříbrná pila 1967–1981, prozatímní karton XVI-17; (šifra) -K-, *Znovu Stříbrná pila*, Severomoravské lesy, květen 1969, s. 1; (šifra) -k-, *Stříbrná pila 1969*, Severomoravské lesy, červenec 1969, s. 1.

49 V. POKORNÝ, *Celostátní přebor bude u nás*, Severomoravské lesy, Časopis lesního hospodářství Severomoravského kraje, srpen 1969, s. 4; ZA v Opavě, SmSL Krnov, XVI., sign. XVI/13 (XVI/9), Dřevorubec 1969–1984, prozatímní karton XVI-20 (včetně výtisku *Nová svoboda*. Deník Severomoravského KV KSČ, ročník 25, zvláštní vydání pro Státní lesy, 1. srpen 1968, s. 1-8).

50 Štěpán MÜLLER, *Lesnické a myslivecké dny v Rýmařově*, Severomoravské lesy, srpen 1967, s. 4; Redakce, *Se*

Podnikové ředitelství Státních lesů v Krnově
spolu s PV RCH, dovoluji si Vás pozvat na

KRAJSKOU SOUTĚŽ ZRUČNOSTI LESNÍCH DĚLNÍKŮ O

Soutěž se koná v rámci lesnických a mysliveckých
dnů Rýmařova dne 26. června 1969 v oblasti
lesního závodu Janovice u Rýmařova.

Soutěžit budou vítězné kolektivy lesních dělníků
z oblastních soutěží 1968, 1969, jakož i vítězné
kolektivy krajské soutěže 1967.

LESNICKÉ SOUTĚŽE:

TĚŽBA DŘEVÍ - soutěží dvoučlenné skupiny
s jednomístnou motorovou pilou libovolné značky
v kácení a odvětvování stromů, v sestavení rozložené
motorové pily a ve zkoušce řezu.

PŘIBLIŽOVÁNÍ DŘEVÍ - soutěží dvou-
členné posádky s kolovým traktorem ZETOR 50 v přiblí-
žování kmenů po vyznačené trase, s jejich uložení
a v provedení výměny vzdušnice na předním kole.

ODVOZ DŘEVÍ - soutěží tříčlenné posádky
s autem PRAGA V3S v naložení kmenů, jízdě po vyzna-
čené trase, v uložení kmenů na skládce a ve výměně
vzdušnice vnějšího kola

ATRAKTIVNÍ SOUTĚŽ OBČANSTVA O CENY:

Střelba z malorážky, střelba ze vzduchovky na cíl,
střelba na asfaltové holuby (jen držitelé loveckých
lístků), řezání dřeva ruční pilou, sekání sekýrou
na cíl.

P R O G R A M

27. června 1969

do 12.00 hodin - příjezd soutěžících v odvozu dříví
do restaurace Anenská Huť ve Staré
vsi u Rýmařova

do 18.00 hodin - příjezd ostatních soutěžících do
restaurace Anenská Huť

28. června 1969

6.30 - 7.00 - presentace v restauraci Anenská Huť
ve Staré Vsi u Rýmařova

7.00 - 7.45 - snídáně

8.00 - 8.30 - zahájení soutěží

8.30 - 15.00 - celokrajská soutěž lesních dělníků
a atraktivní soutěže občanstva

12.00 - 14.00 - oběd v restauraci Anenská Huť

15.00 - 16.00 - přesun do Řídlíčné k vyhodnocení
soutěže (Kulturní dům)

16.00 - 17.30 - vyhodnocení soutěží, vyhlášení
vítězů a předání cen a odměn

17.30 - 19.00 - společná večeře

od 19.00 hodin - účast na zahájení Lesnických a Mysli-
veckých dnů v parku n.p. Hedva v Rýmařově

Pozvánka na krajské kolo zručnosti lesních dělníků v těžbě, přibližování a odvozu dříví Stříbrná pila v roce 1969.

ZA v Opavě, SmSL Krnov, XVI. (kádry), sign. XVI/13 (XVI/9), Stříbrná pila 1967–1981, proza-
tímní karton XVI-17.

Srpnová okupace se promítla i do řady omezení v pracovním procesu. Jako příklad jedno-
ho z mnoha bylo opatření vydané Oborovým ředitelstvím státních lesů v Praze ke služebním
cestám do zahraničí. Podnikový ředitel ve svém dopise ze dne 5. srpna 1969 adresovaném
generálnímu řediteli vysvětluje, že jeho opatření týkající se žádostí o výjezd, služebních pasů
a devizových prostředků je velice omezující při pravidelných návštěvách Polska za účelem
náboru pracovních sil, převozu dělníků z místa bydliště či jednání s polskými úřady.⁵¹

Souhrnné informace a hodnocení celého roku 1968, ale i dní bezprostředně následujících
po 21. srpnu na závodech můžeme nalézt jen ve dvou ročních komplexních technicko-ekono-
mických rozbořech hospodaření. Ten pro LZ Jeseník uvádí: „Musíme otevřeně doznat, že udá-
losti politické, zejména pak události kolem 21. srpna 1968 působily negativně na pracovní
morálku dělníků i techniků a došlo k výpadku cca jednoho pracovního týdne. Také nižší výkony,
zpožděný návrat do práce 4 pracovníků nebydlících v oblasti závodu, přerušeni dopravy ČSD
asi po dobu čtrnácti dnů, měly nesporně negativní vliv na plnění úkolů. Celkově lze říci, že za-

soudruhem ministrem v Rýmařově, Severomoravské lesy, září 1967, s. 1; Štěpán MÜLLER, *Lesnické a myslivecké
dny v Rýmařově*, Severomoravské lesy, červenec 1968, s. 3; (šifra) –ček, *Lesnické a myslivecké dny v Rýmařově*,
Severomoravské lesy, 23. května 1969, s. 4.

51 ZA v Opavě, SmSL Krnov, I., sign. I/12 (I/15), korespondence podnikového ředitele 1969–1970, prozatímní kar-
ton I-81.

*tímco v prvních pěti měsících byl vliv politické situace v zemi kladný, ve zbývající části roku bylo málo klidu k práci, nebo podmínky byly takové, že v některých údobích rozhodně pracovní proces ovlivnily negativním způsobem.*⁵² *V rozboru pro LZ Krnov se dočítáme, že „při hodnocení hospodářské činnosti našeho závodu v uplynulém roce, nelze posuzovat izolovaně výsledky ekonomického od života politického. Rok 1968 se stal pro historii našeho státu rokem mimořádně významným. Polednovým obrodným procesem byly dány předpoklady pro rozvoj osobností a využití zdrojů v celém národním hospodářství. Srpnové události však dotkly se svou tragikou každého z nás. Začaly se hromadit problémy jak politické, tak i hospodářské. Přes tyto tragické události neustrnuli jsme ve své hospodářské činnosti. A proto také ekonomické výsledky dosahují velmi dobré úrovně. Nerozdělený důchod ve výši 986 tisíc Kčs umožní nám vyplácet téměř 1000 Kčs podílů v průměru na pracovníka. To má také vliv na vývoj mezd na našem závodě. Představuje téměř 20% zvýšení pro rok 1967. Je zvláště potěšitelné, že tyto výsledky jsou dílem úspěšné činnosti téměř na všech úsecích, a to jak v oblasti tržeb a nákladů, tak i z hlediska rozvoje jednotlivých polejí a středisek. Tyto výsledky nás opravňují konstatovat, že principy ekonomického systému řízení jsou již úspěšně aplikovány v praxi. Jsou tedy tyto úspěchy výslednicí cílevědomé činnosti všech pracovníků našeho závodu. (...) Jsme přesvědčeni, že tyto výsledky však nejsou konečné, že je v našich možnostech dále rozvíjet naši činnost jak na úsecích, kde jsme úspěšní, tak i tam, kde se dosud zpožďujeme.*⁵³ *Zhodnocení roku 1968 provedl i podnikový ředitel Antonín Zendulka v článku zahajujícím lednové číslo podnikového časopisu.*⁵⁴ *Nejenže pozitivně hodnotil události minulé – především polednový politický vývoj v zemi, akční programy ministerstva a podniku, zvyšování povědomí o celospolečenském významu lesního hospodářství, iniciativu pracovníků – zároveň v něm byl optimismus, že nastolený vývoj bude pokračovat, neboť „srpnové události realizaci našich akčních programů sice pozdržely, ale (...) nezastavily je.“*

Úkolem okresních a krajských stranických orgánů bylo informovat nižší organizační jednotky o situaci a o přijatých stanoviscích. Příkladem je multiplikát vyhotovený předsednictvem OV KSČ v Bruntále v reakci na informace, které obdrželo na své schůzi 3. září 1968. Vyjádřilo se, že nadále stojí za současným vedením strany i státu, prosazuje jednotu strany a lidu, „*stabilizaci kádrů na všech úsecích s cílem, aby zůstali na svých místech a nebyli šikanováni členové strany i bezpartijní, kteří se osvědčili v tomto složitém období jako pevní a čestní funkcionáři*“, žádalo odchod intervenčních vojsk a pokračování v plnění Akčního programu strany.⁵⁵ Postupem doby se ale obsah stranických sdělení začal měnit v souladu se změnami, jímž procházela strana po zasedání ÚV KSČ 14. až 17. listopadu 1968 a zejména po plenárním zasedání ÚV KSČ 17. dubna 1969. Ve vazbě k těmto přelomovým událostem sledujeme proměnu obsahu dokumentů vzešlých z činnosti závodních výborů KSČ i podnikového výboru strany. Podnikový výbor strany vydal 20. června 1969 prohlášení, aby základní organizace KSČ na jednotlivých závodech lesních a stavebních a závodech lesotechnických meliorací přehodnotily svá dosud přijatá stanoviska a z těch, jež se rozcházejí s aktuální politickou linií strany, vyvodili závěry.⁵⁶

52 ZA v Opavě, SmSL Krnov, IX. (účetnictví), sign. XI/11 (IX/6), KTER LZ Jeseník, prozatímní karton XI-45 (za rok 1968).

53 ZA v Opavě, SmSL Krnov, IX., sign. XI/11 (IX/6), KTER LZ Krnov, prozatímní karton XI-50 (za rok 1968, úvod).

54 Antonín ZENDULKA, *Pro lepší podmínky letošního roku*, Severomoravské lesy, leden 1969, s. 1.

55 ZA v Opavě, ZV KSČ při podnikovém ředitelství SmSL Krnov, nezpracováno, složka korespondence z let 1968–1969.

56 Dopis ze dne 20. června 1969 viz ZA v Opavě, KSČ – podnikový výbor Severomoravské státní lesy, s. p., Krnov (dále PV KSČ SmSL Krnov, NAD 3061), nezpracováno, složka korespondence z roku 1969; Usnesení ZO KSČ

A již na členské schůzi podnikové organizace strany 3. března 1969 se členové zavázali, že budou „*důsledně pokračovat v polednové politice strany v duchu listopadového usnesení ÚV KSČ a Akčního programu*“. Tím se sice reagovalo na momentální situaci ve straně, kterou Alexander Dubček sice charakterizoval jako „*syntézu pozitivních rysů polednové politiky s obsahově plným a upřímným plněním závazků vyplývajících z bratislavské deklarace a moskevského protokolu*“, avšak nutno zdůraznit, že rezoluce vzešlá z listopadového zasedání strany jako závazná ideové směrnice pro nižší stranické složky je považována za první dokument nastupující normalizace a určitě nikoliv jako kompromis mezi reformními tendencemi a promoskevským politickým kurzem.⁵⁷ Následky těchto politických událostí v podniku Státní lesy v Krnově sebe nenechaly dlouho čekat.

Summary

People and Politics: August 1968 and the consequences of the post-August development in the company Státní lesy (state forests) in Krnov (North-Moravian state forests)

The first part of the study follows the issue of the company Státní lesy (state forests) in Krnov in the period from 1967 to 1969 on the basis of documents arising from the activities of the company and individual plants as well as their party and trade union organizations. Attention is focused on the application of reform tendencies in the company's operations. It is important that Josef Smrkovský, who, in the second half of the 1960s, encouraged the activation of workers, greater openness, exchange of views and knowledge from practice and submission of proposals for changes, was the department minister. Discussions and debates taking place inside the company are documented by citations from the original documents. After the occupation of Czechoslovakia by the Warsaw Pact troops (August 21, 1968), the political course gradually changed together with the statements of corporate and company party bodies. The first part of the study ends when the assembly of the Central Committee of the Communist Party in November 1968 marks the beginning of the normalization process and when the resolution resulting from this assembly necessarily influenced the political work in the company Státní lesy (state forests) in Krnov.

LZ Javorník ze dne 18. 12. 1968 nebyl ve fondech ZA v Opavě, ZO KSČ při podnikovém ředitelství SmSL Krnov, PV KSČ SmSL Krnov, ani ve fondu LZ Javorník zatím nalezen.

57 Jiří HOPPE, *Listopadové plénum*, Akademický bulletin 2008, č. 11, s. 2–4.

